

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quid senserit Henricus. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Scoti, practica est, ita etiam de scientia, quam Deus de se habet, & de aliis rebus iudicare debemus. Aliam verò rationem, quæ peculiariter probat, scientiam, quam Deus habet de creaturis, non esse practica[m], art. illo 16. facile confutabimus. Nunc contra Scotum hæc sufficiunt.

*Bassolis.
Sententia
Bassolis re-
fellitur.*

*Aristotel.
Quomodo
intellectus
speculati-
uus sit uni-
uersalium
prædictus
vere singu-
larium.*

*S.
Aristot.*

S. Thom.

Bassolis quoque absque fundamento practica[m] notitiam voluit solum appellari, quæ ex affectu priori circa finem dirigit ad alium affectum, vel ad opus. Cui enim cognitio synteresis in vniuersum, & prudentiæ cognitio singularis, quæ subito dicitur aliquid faciendum, in primis motibus verè sit practica, & non procedat ex affectu priori circa aliquem finem, frustra prædicta cōditio assignatur. Neque obstat quod Aristot. 6. Ethic. c. 1. dicit intellectum speculatiuum versari circa vniuersalia, practicum vero circa singularia, hoc enim idè dixit, quia practicus solus intellectus versatur in consulatione de singularibus, speculatiuus verò in consideratione vniuersalium, ut plurimum, esse solet, hoc tamen non obest, quo minus practicus intellectus habeat sua vniuersalia principia, ad deducendas singulares conclusiones per prudentiā, sicut videtur tradidisse Arist. 3. de Anima cap. 8. text. 59. vbi sic ait, *Ea vero ratio, quæ scientia tribuitur, non mouet, sed manet.* Quibus intelligit, ut explicat S. Thomas, rationem speculatiuum, de practica verò subdit, *Cum autem existimationem, & rationum alia sit vniuersalis, alia singularis: illa namque dicit, omne bonum boni ius est assequendum: hæc vero dicit, me esse bonum: hæc iam opinio mouet, non illa vniuersalis: quin potius amba mouent.* Concedit ergo Aristot. rationem practica[m] circa vniuersalia etiam principia versari. Consonat autem S. Thomas 1. p. q. 79. art. 12, cum asserit rationem practica[m] discurrere de rebus singularibus, & operationibus; & ad id principia vniuersalia habere.

CAPVT II.

*Ditæ alie opinioniones, quas refert
Durandus.*

*2. sententia
Durand.*

*6.
Theologia
est simplici-
ter specula-
tiua ex fine.*

*Impugna-
tur.*

*3. sententia.
Theologia
nec specula-
tiua, nec
practica,
sed affecti-
ua.*

Secunda sententia sit, quam refert Durand. q. 6. Prol. nu. 7. quorundam, qui dicebant, Theologiam nostram esse speculatiuum simpliciter: non quia non versetur circa opera: sed quia scientia quæcunque denominationem simpliciter sumit ex fine præcipuo: finis autem Theologiæ est beatitudo nostra, quæ est cognitio speculatiua: ergo Theologia erit scientia speculatiua simpliciter. Hanc sententiam prolixius impugnat Durand. nobis autem sufficiat prima ratio, quam ipse affert. Quia scientia non est dicenda practica, aut speculatiua, nisi ex proprio actu quem elicit; qui si fuerit practicus, ipsa quoque scientia practica erit; etiam si disponat ad beatitudinem, ut ad finem consequendum: si verò sit speculatiuus, ipsa quoque speculatiua erit. Videndum ergo est, utrum actus, quem habet Theologia de rebus, quas tractat, sit practicus, an speculatiuus, vel vtriusque conditionis; ut inde colligamus, qualis sit ipse habitus Theologiæ. De quo quidem actu non satis consentiant Scholastici.

Tertia igitur sententia sit, quam idem Durand. refert q. illa 6. num. 14. aliorum, qui asseriebant, Theologiam neque esse practica[m], nec speculatiuum, sed affectiuam; hoc est, quæ ad mouendum affectum ordinatur. Probant autem, quia præci-

ARTIC. I. V.

puus finis illius est excitare amorem Dei, quem præcipue Theologia considerat: quod si est affectiuum, nec erit speculatiuum, nec practica: quia affectiuum pertinet ad voluntatem, practicum verò, & speculatiuum ad intellectum: sic refert Durand. hanc sententiam, cum suo fundamento. Eam verò docuisse videtur Egidius 4. p. Prolog. quæst. 1. qui affirmat tria hæc Theologiæ cōuenire: affectiuum, practicum, & speculatiuum: primum principaliter, reliqua duo improprie. Ratio autem illius est, quia scientia denominationem accipit à fine præcipuo: finis autem præcipuus Theologiæ est excitare affectum ad amorem.

Ego tamen non video, cur Theologia nostra non sit practica, nec speculatiua, etiam si sit affectiuum, hoc est, etiam si moueat affectum ad amorem: quia affectiuum non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum: id enim quod mouet affectum vel est intellectus, vel ad intellectum pertinet: ergo non repugnat eadem scientiam in intellectu esse æque practica[m], & speculatiua[m], simulque affectiuam. Ipsa enim consideratio, vel practica, vel etiam speculatiua interdum mouet affectum ad amorem rei, quam considerat: ergo affectiuum non distinguitur à practico, aut speculatiuo in cognitione. Eandem sententiam impugnat Scotus quæst. 4. Prolog. §. Quarta via. Censet enim Theologiam non posse dici affectiuam scientiam, si actiuum ponatur aliquid distinctum à practico: si verò idem esse dicatur, veram esse existimat. Hoc autem ideo asserit, quia putat praxim esse actum voluntatis, vel elicicum, vel imperatum: actum verò practicum intellectus, cognitionem, quæ mouet affectum, ut supra retulimus.

Verum cum praxis non sit tantum affectus voluntatis: nec practica cognitio semper sit illa, quæ mouet affectum: quia etiam speculatiua mouere potest, ut infra dicemus; nihil obest quo minus eadem scientia simul possit esse speculatiua, & affectiuum; sicut practica etiam, & affectiuum. Sententiam Egidij tradidisse videtur Albertus in 1. d. 1. art. 4. vbi docet, Theologiam esse affectiuam scientiam, sed non negat esse speculatiua[m], & practica[m]: imo in Summ. 1. p. tract. 1. memb. 3. dicit esse practica[m], quia circa opus virtutis versatur. Videtur autem practica[m] solum appellare, quia etiam si Deum consideret; considerationem tamen refert ad amorem: accipit verò praxim eo modo, quo Scotus: expressè tamen non negat esse speculatiua[m]. Nos autem dicimus, etiam si Theologia sit affectiuum scientia, dicendam esse nihilominus practica[m], & speculatiua[m], si alie conditiones non deficiant, de quibus postea dicemus.

CAP. III.

Quid senserit Henricus.

Quarta opinio sit Henrici in Summ. art. 8. q. 3. asserentis, Theologiam simpliciter esse speculatiua[m], non negat esse practica[m], neque expressè affirmat esse practica[m], & speculatiua[m] simul, sed speculatiua[m] simpliciter vocat, quia licet ex parte dirigat ad actionem; cum tamen hoc ordinetur ad contemplationem, & speculationem Dei, quem putat esse præcipuum finem Theologiæ, simpliciter dicenda est; inquit ille, speculatiua, non practica: sicut contra, philosophia moralis, etiam si speculetur veritates: quia tamen speculatiua[m] non est.

tionem ordinat ad opus, dicitur simpliciter practica. Supponere autem videtur cognitionem practicae esse, non ut putavit Scotus, quae mouet affectum, sed quae habet pro obiecto operationem.

Refutatur. Hae sententia, in eo quod supponit, vera est: quod si admitteret Theologiam simul esse practica, & speculatiua, simpliciter autem speculatiua, hoc est, principaliter, non differret a sententia S. Thomae, & aliorum, quam puto esse veriorum: si tamen dicat omnino esse speculatiua, aut nullum habere actum practicae cognitionis, facile reuinci poterit ex iis, quae dicemus infra: ex quibus etiam patebit cognitionem practicae etiam si assumatur, ut medium, & dispositio ad contemplationem, non esse speculatiua, sed intra limites practicae manere: si ergo Theologia nostra habet actum cognitionis practicae, & speculationis, ut probabitur, dici non debet simpliciter, hoc est, omnino speculatiua, bene tamen simpliciter, hoc est, principaliter speculatiua.

CAPUT III.

Sententia Durandi.

Durand. *Triplex actio Theologiae.* *Prima pars sententiae Durandi.* Quinta opinio est Durandi, in q. 6. Prolog. num. 20. qui praemittit, tribus modis accipi Theologiam; sicut notauerat in q. 1. Prolog. num. 6. & q. 5. num. 6. Primo quidem, pro habitu, quo credimus ea, quae in sacra Scriptura traduntur. Secundo, pro habitu, quo eadem declarantur, & defenduntur. Tercio, pro habitu, quo ex articulis fidei conclusiones deducuntur: ait ergo q. illa 6. Prolog. num. 20. Primo, Theologiam primo modo esse practica simpliciter: probat, quia illa scientia, quae pro obiecto habet aliquod opus, est practica simpliciter: sed Theologia primo modo habet pro obiecto opus meritum, ubique enim exhortatur ad opera bona: ergo hoc modo est practica simpliciter. Nam si aliquando in Scriptura proponitur aliquid omnino ad speculationem pertinet, mirum non est; quia id raro fit, & ut plurimum traduntur ea, quae ad mores spectant. Idem omnino docet in ea q. 6. num. 25. de habitu fidei secundum totam suam latitudinem.

2. Pars. Secundo docet, Theologiam secundo modo, habitum scilicet declarandi, & defendendi principales articulos fidei, esse simpliciter speculatiua. Probat, tum quia obiectum illius non est operatio aliqua, sed Deus ipse sub ratione saluatoris, qui non ad opus, sed ad speculationem pertinet: tum etiam quia ille est habitus speculatiuus simpliciter, cuius operatio est cognitio veritatis, & ibi sistit: habitus autem, qui ponitur ad defendenda mysteria, ad hoc tantum deseruit, ut veritas cognoscatur, ergo est speculatiuus.

3. Pars. De tertio modo Theologiae nihil dicit in corpore questionis, quia putat in primum modum recidere, & vtriusque eandem esse rationem. Quare in opinione illius tertio dicendum est, Theologiam, quae deducit conclusiones ex articulis, de qua est nobis praecipua controuersia, esse simpliciter practica, quam doctrinam ipse etiam tradit q. illa 6. Prolog. in solutione 2. ubi & peculiarem huius assignat rationem; quasi etiam dixerat supra quod est q. 5. num. 21. Inquit igitur Theologiam, quae est habitus ad deducendas conclusiones ex articulis fidei, ita esse practica, ut etiam ex articulis ad solam speculationem pertinentibus, non deducat conclusionem speculatiua, sed omnino

Vaquez in 1. part. Tom. 1.

practica; censet enim cum aliquid speculatiuum deducitur ex articulis fidei non esse nouam conclusionem, sed ad declarandum magis articulum ipsum solum deseruire; id tamen quod inferitur, ut propria conclusio, esse simpliciter practicum. Primum probat, nullam conclusionem speculatiua deduci ex articulis, quia talis illatio, aut nihil, aut modicum perficit intellectum. Deinde multas conclusiones practicas colligit, probat. Nam ex eo, quod Christus semetipsum exinanivit, non ad declarationem, sed ut nouam aliquam conclusionem colligimus, nobis esse in humilitate etiam viuendum, quo pacto Petrus argumentatur in 1. epist. cap. 2. cum ait: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, &c.* & ita existimat de aliis. Habemus autem ex sententia Durandi practica cognitionem habere pro obiecto operationem aliquam, nec satis esse si moueat ad amorem, ut docuit Scotus.

Refutatur opinio Dur. Hae sententia multo minus mihi probatur, quam opinio Henrici. In primis enim frustra ipse distinguit habitum Theologiae, quo cognoscuntur mysteria religionis, quae in Scriptura continentur, atque habitum, quo ista omnia defenduntur: idem enim habitus fidei, qui docet veritates ipsas quoque defendit, & declarat: aut saltem, si hoc non praestat fides in quocunque homine, praestat Theologia, quae versatur circa conclusiones deductas ex articulis. Idem enim habitus ostendit veritates, quae ex articulis colliguntur, & consequenter satisfacit iis, quae contra illos obici poterant deducendo ad absurdum, vel alio modo arguendo. Conducit etiam plurimum philosophia, quae Theologiae adiumento esse solet, ut notatum est. Denique si habitus distinguendi sunt, satis videtur duos distinguere, alterum fidei circa articulos, alterum Theologiae circa conclusiones.

Refutatur prima pars. Sed age, concedamus Durando tres habitus Theologiae, ut ipse contendit; saltem Theologia primo illo modo dici non potest simpliciter practica, si simpliciter idem significet quod omnino, vel ex omni parte, ut intelligere videtur Durandus. Hae enim nihil aliud est quam fides mysteriorum nostrae religionis, quae multa mysteria speculatiue omnino considerat, ut mysterium Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis, &c. ergo Theologia primo modo bona ex parte speculatiua est. Quod vero dicit in Scriptura plura reperiri, quae pertinent ad practica cognitionem, quam quae ad solam speculationem, parum refert: satis enim est, ut sit speculatiua, esse aliqua mysteria, quae solum pertineant ad speculationem: imo si haec recte numerentur, non sunt pauciora. Quamuis enim pluries Scriptura loquatur de rebus ad mores pertinentibus: omnia tamen ad pauca capita reducuntur, praecceptorum nimirum, & consiliorum, quae saepius repetuntur in Scriptura; Theologia ergo hoc modo non est maiori ex parte, nedum simpliciter, & omnino practica. Si vero illud simpliciter, significet idem, quod principaliter, potius deberet dicere Durandus, esse simpliciter, hoc est, praecipue speculatiua: sicut asserit S. Thomas de nostra Theologia, quae deducit conclusiones: nam ea, quae praecipue considerat, ut Deus, & quae ad ipsam spectant, ad speculationem, non ad cognitionem practica pertinent.

Refutatur 2. Pars. Secundo falsum est, quod docet Theologiam

C 3

secundo